

KOMISSION PÄÄTÖS (EU) 2016/995,
annettu 26 päivänä lokakuuta 2015,
valtioneudesta SA.24571 – 2009/C (ex C 1/09, NN 69/08), jonka Unkari on myöntänyt yritykselle
MOL Nyrt.

(tiedoksiannettu numerolla C(2015) 7324)

(Ainoastaan unkarinkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon komission päätöksen, jolla aloitettiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, joka koskee tukea SA.24571 (ex C 1/09, NN 69/08) ⁽¹⁾,

on edellä mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

1. TAUSTA

1.1 Asianomaiset toimenpiteet

- (1) Kaivostoimintaa Unkarissa sääntelevät yleiset säännöt on vahvistettu vuonna 1993 annetussa laissa, jäljempänä 'kaivoslaki' ⁽²⁾. Laissa erotellaan kaivostoiminta sen mukaan, harjoitetaanko sitä i) toimiluvan ⁽³⁾ vai ii) luvan ⁽⁴⁾ nojalla. Mineraalivarojen hyödyntämisestä on kummassakin tapauksessa maksettava valtiolle kaivosmaksu, jonka suuruus on tietty prosenttiosuus tuotettavien mineraalien arvosta.
- (2) Kaivoslaissa säädetään, että jos luvan saanut kaivosyhtiö ei aloita tuotantoa viiden vuoden kuluessa luvan myöntämisestä, kaivosoikeudet perutaan. Kaivoslain 26/A §:n 5 momentin mukaan määräaika voidaan kuitenkin pidentää kaivosviranomaisen ja kaivosyhtiön välisellä sopimuksella. Tällöin kaivosyhtiön on maksettava kaivosmaksu, joka on suurempi kuin alkuperäisen hakemuksen hetkellä sovellettu maksu mutta enintään 1,2-kertainen alkuperäiseen maksuun verrattuna.
- (3) Öljy- ja kaasuyhtiö Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., jäljempänä 'MOL', on saanut useaan kertaan luvan hiilivetyjen hyödyntämiseen. Koska MOL ei aloittanut hiilivetyjen hyödyntämistä viiden vuoden kuluessa luvan saamisesta, toimivaltainen ministeri päätti 22 päivänä joulukuuta 2005 pidentää sopimusta MOL:n kanssa, jäljempänä 'vuoden 2005 sopimus'. Vuoden 2005 sopimuksessa määrättiin, että MOL:n on vastineeksi luvan pidentämisestä maksettava vuoteen 2020 saakka maksua, joka lasketaan vuosittain ja jonka määrä on alkuperäisestä luvasta peritty 12 prosentin kaivosmaksu korotettuna tietyllä kertoimella (1,020–1,050).
- (4) Kaivoslain muutoksella, joka tuli voimaan 8 päivänä tammikuuta 2008, jäljempänä 'kaivoslain vuoden 2008 muutos', korotettiin hiilivetyjen tuotantoon tarkoitetuista luvista perittävän kaivosmaksun määrää 12 prosentista 30 prosenttiin tuotettujen mineraalivarojen arvosta ⁽⁵⁾. Korotettua kaivosmaksua ei sovellettu niihin talouden toimijoihin, joiden tuotantolupa oli pidennetty jo aiemmin.

⁽¹⁾ EUVL C 74, 28.3.2009, s. 63.

⁽²⁾ Az 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról (vuoden 1993 laki XLVIII kaivostoiminnasta).

⁽³⁾ Toimiluvat koskevat niin sanottuja suljettuja alueita, joilla on runsaasti mineraalivarjoja ja joita pidetään erityisen arvokkaina. Unkarin toimivaltainen viranomais tekee toimilupasopimukset avoimen tarjouskilpailun voittajien kanssa.

⁽⁴⁾ Lupa annetaan niin sanottujen avointen alueiden hyödyntämiseen. Tällaisilla alueilla arvioidaan olevan vähemmän mineraalivarjoja, ja ne ovat vähemmän arvokkaita. Jos hakija täyttää laissa säädetyt edellytykset, toimivaltainen viranomais on myönnettävä lupa.

⁽⁵⁾ Korotus koski kenttiä, jotka oli otettu käyttöön 1 päivän tammikuuta 1998 ja 1 päivän tammikuuta 2008 välisenä aikana.

1.2 Muodollisen tutkintamenettelyn aloittaminen

- (5) Komissio päätti 13 päivänä tammikuuta 2009 aloittaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus' ⁽⁶⁾, 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun muodollisen tutkintamenettelyn toimenpiteistä, jotka Unkari oli toteuttanut MOL:n eduksi ja joiden väitettiin olevan valtiontukea. Komission 13 päivänä tammikuuta 2009 tekemä päätös valtiontuesta SA.24571 (ex C 1/09, NN 69/08) julkaistiin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* 28 päivänä maaliskuuta 2009 ⁽⁷⁾.
- (6) Komissio esitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään huolensa siitä, että Unkarin toteuttamien toimenpiteiden sarjasta saattoi aiheutua MOL:lle valikoivaa etua. Toimenpiteiden sarja käsitti kaksi osaa: vuoden 2005 sopimus sekä kaivoslain vuoden 2008 muutos. Komission alustavan arvioinnin mukaan Unkarin viranomaiset suosivat MOL:ää saman lupajärjestelmän mukaisesti toimiviin kilpailijoihin nähden.

1.3 Muodollisen tutkintamenettelyn päättäminen

- (7) Komissio katsoi Unkarin MOL:lle myöntämästä valtiontuesta SA.24571 (ex C 1/09, NN 69/08) antamassaan päätöksessä 2011/88/EU ⁽⁸⁾, jäljempänä 'kiistanalainen päätös', että MOL:n hyväksi toteutettu toimenpide eli vuoden 2005 sopimus sekä kaivoslain vuoden 2008 muutos olivat yhdessä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille. Komissio kehotti Unkaria perimään tuen takaisin MOL:ltä markkinoilla ennen tuen myöntämistä vallinneen tilanteen palauttamiseksi ⁽⁹⁾.

1.4 Unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-499/10, MOL Nyrt. v. Euroopan komissio, 12 päivänä marraskuuta 2013 antama tuomio

- (8) MOL:n nostaman kanteen perusteella yleinen tuomioistuin kumosi asiassa T-499/10 12 päivänä marraskuuta 2013 antamassaan tuomiossa ⁽¹⁰⁾ kiistanalaisen päätöksen todeten, että toimenpiteen valikoivuudesta ei ollut esitetty näyttöä.
- (9) Yleinen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että vuoden 2005 sopimus ei ollut luonteeltaan valikoiva. Yleinen tuomioistuin totesi myös, että Unkarin viranomaiset pystyivät harkintavaltansa puitteissa varmistamaan keskenään samanlaisessa tilanteessa olevien kaivosyhtiöiden yhtäläisen kohtelun. Sen takia yleinen tuomioistuin katsoi, että jos olosuhteet, jotka eivät perustu sopimukseen, johon ei liity valtiontukea, muuttuvat myöhemmin siten, että sopimuksen osapuoli on edullisemmassa tilanteessa kuin muut talouden toimijat, jotka eivät ole tehneet vastaavaa sopimusta, tämä ei ole riittävä peruste sille, että sopimus ja sopimuksen ulkopuolisten olosuhteiden myöhempi muuttaminen voidaan yhdessä katsoa valtiontueksi.

1.5 Unionin tuomioistuimen asiassa C-15/14 P, Euroopan komissio v. MOL Nyrt., 4 päivänä kesäkuuta 2015 antama tuomio

- (10) Unionin tuomioistuin vahvisti asiassa C-15/14 P 4 päivänä kesäkuuta 2015 antamassaan tuomiossa ⁽¹¹⁾ yleisen tuomioistuimen tuomion, jolla kiistanalainen päätös kumottiin.
- (11) Unionin tuomioistuin vahvisti tuomiossaan yleisen tuomioistuimen arvion, jonka mukaan vuoden 2005 sopimuksen valikoivuudesta ei ollut esitetty näyttöä ja vuoden 2005 sopimusta ja kaivoslakia ei voitu yhdessä katsoa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi.

⁽⁶⁾ EUVL C 115, 9.5.2008, s. 92.

⁽⁷⁾ Ks. alaviite 1.

⁽⁸⁾ Komission päätös, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2010, valtiontuesta C 1/09 (ex NN 69/08), jonka Unkari on myöntänyt MOL Nyrt:lle (EUVL L 34, 9.2.2011, s. 55).

⁽⁹⁾ Takaisin perittävä määrä oli 28 444,7 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2008 ja 1 942,1 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2009. Vuoden 2010 osalta Unkarin olisi pitänyt laskea takaisin perittävä määrä jo maksettujen kaivosmaksujen perusteella samalla tavoin kuin vuosien 2008 ja 2009 osalta siihen saakka kun toimenpide olisi kumottu.

⁽¹⁰⁾ Tuomio asiassa T-499/10, MOL v. komissio, ECLI:EU:T:2013:592.

⁽¹¹⁾ Tuomio asiassa C-15/14 P, Euroopan komissio v. MOL, ECLI:EU:C:2015:362.

- (12) Unionin tuomioistuin korosti perustavaa eroa sen välillä, tutkitaanko sellaisten yleisten vapautus- tai alennusjärjestelmien valikoivuutta, joilla määritelmällisesti annetaan automaattisesti etu, vai sellaisten kansallisen oikeuden valinnaisten säännösten valikoivuutta, joissa säädetään lisämaksuista. Jos kansalliset viranomaiset määräävät talouden toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi täydentäviä maksuja, pelkästään se tosiseikka, että kyseisillä viranomaisilla on tietty laissa määritelty harkintavalta, joka ei kuitenkaan ole rajoittamaton, ei riitä osoittamaan tietyn tukiohjelman valikoivaa luonnetta.
- (13) Unionin tuomioistuimen mukaan tämä asia on edellä esitetystä syyistä erotettava asioista, joissa harkintavallan käyttäminen liittyy edun myöntämiseen tietyille talouden toimijalle ⁽¹²⁾.
- (14) Unionin tuomioistuin ilmoitti lisäksi, että oikeudellinen kehys, joka antaa kansallisille viranomaisille mahdollisuuden määrätä talouden toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi täydentäviä maksuja, määrittellen valikoivaksi ainoastaan siinä tapauksessa, että Unkarin viranomaiset harkintavaltaa käyttäessään suosivat tiettyjä talouden toimijoita ilman objektiivista syytä.
- (15) Unionin tuomioistuin viittasi siihen, että tässä asiassa ei ollut todisteita siitä, että Unkarin viranomaiset olisivat perusteetta suosineet MOL:ää käyttäessään valtaansa korottaa kaivosmaksua tuotantoluvan pidentämisen yhteydessä ⁽¹³⁾.
- (16) Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että pidennyssovimusten tekemistä sääntelevää oikeudellista kehystä ei voida tässä tapauksessa katsoa valikoivaksi.
- (17) Olettamuksesta, jonka mukaan toimenpiteet voidaan yhdessä katsoa yhdeksi valtiontukitoimenpiteeksi, unionin tuomioistuin totesi oikeuskäytäntöön viitaten, että yksi tukitoimenpide voi muodostua tekijöiden yhdistelmästä edellyttäen, että niillä on niiden aikajärjestyksen, niiden tavoitteen ja yrityksellä toimenpiteiden toteuttamishetkellä olevan tilanteen suhteen niin läheiset yhteydet keskenään, että on mahdotonta erotella niitä toisistaan ⁽¹⁴⁾.
- (18) Unionin tuomioistuin kuitenkin korosti käsiteltävänä olevan asian osalta sitä, että kaivosmaksujen vuonna 2008 voimaan tullut korotus tapahtui raakaöljyn maailmanmarkkinahintojen nousun yhteydessä, joten valtio käytti sääntelyvaltaansa objektiivisesti katsoen perustellusti markkinoiden muuttumisen seurauksena. Lisäksi mikään ei viitannut siihen, että vuoden 2005 sopimus olisi tehty vuoden 2008 muutosta ennakoiden ⁽¹⁵⁾.
- (19) Sen vuoksi unionin tuomioistuin katsoi, että vuoden 2005 sopimuksen ja kaivoslain vuoden 2008 muutoksen välillä ei ollut sellaista ajallista ja/tai toiminnallista yhteyttä, jonka vuoksi ne olisi voitu katsoa yhdeksi valtiontukitoimenpiteeksi.

2. MENETTELY

- (20) Koska tuomioistuin kumosi kiistanalaisen päätöksen, muodollinen tutkintamenettely on edelleen kesken. Yleinen tuomioistuin ja unionin tuomioistuin eivät katsoneet, että menettelyn aloittamista koskeva päätös olisi virheellinen. Sen vuoksi komission on annettava lopullinen päätös, jossa korjataan tuomioistuinten mainitsemat puutteet.

3. ARVIOINTI

- (21) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Nämä edellytykset ovat kumulatiivisia. Jos jokin edellytyksistä ei täyty, tarkasteltavana olevaa toimenpidettä ei katsota SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi.

⁽¹²⁾ Tuomio asiassa C-15/14 P (ks. edellä alaviite 11), 64, 65 ja 69 kohta.

⁽¹³⁾ Tuomio asiassa C-15/14 P (ks. edellä alaviite 11), 66 ja 69 kohta.

⁽¹⁴⁾ Tuomio asiassa C-15/14 P (ks. edellä alaviite 11), 92 kohta.

⁽¹⁵⁾ Tuomio asiassa C-15/14 P (ks. edellä alaviite 11), 96 ja 98 kohta.

- (22) Ottaen huomioon asiaan liittyvät olosuhteet arviointi voidaan rajoittaa koskemaan valikoivuuteen sovellettavia perusteita.

3.1 Valikoivuus

- (23) Toimenpide voidaan katsoa valtiontueksi ainoastaan, jos se on sillä tavoin erityinen tai valikoiva, että se suosii vain tiettyjä yrityksiä tai tiettyä tuotannonalaa.
- (24) Edellä 12 ja 13 kappaleessa esitetyn mukaisesti kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa ei säädetä tiettyjä yrityksiä koskevista yleisistä vapautus- tai alennusjärjestelmistä. Asia on pikemminkin päinvastoin: kaivoslain nojalla Unkarin viranomaiset voivat kaivoslupien pidentämisen yhteydessä periä pidentämisestä korkeampaa maksua. Vastaavia ehtoja sovelletaan myös muihin talouden toimijoihin, jotka ovat vastaavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa.
- (25) Kuten johdanto-osan 14 ja 15 kappaleessa todetaan, ei ole osoitettu, että Unkarin viranomaiset olisivat perusteelta suosineet MOL:ää muihin, mahdollisesti vastaavassa tilanteessa oleviin talouden toimijoihin verrattuna. Se, että Unkarin viranomaisilla on tietty laissa määritelty harkintavalta, joka ei kuitenkaan ole rajoittamaton, niiden määrätessä sopimuksen pidentämisen yhteydessä maksettavien maksujen suuruutta, ei riitä osoittamaan, että kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa tarkoitettu oikeudellinen kehys on valikoiva.
- (26) Vuoden 2005 sopimuksen ja kaivoslain vuoden 2008 muutoksen yhteisvaikutuksesta komissio totesi, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yksi tukitoimenpide voi muodostua tekijöiden yhdistelmästä edellyttäen, että niillä on niiden aikajärjestyksen, niiden tavoitteen ja yrityksellä toimenpiteiden toteuttamishetkellä olevan tilanteen suhteen niin läheiset yhteydet keskenään, että on mahdotonta erotella niitä toisistaan ⁽¹⁶⁾.
- (27) Kuten johdanto-osan 18 kappaleessa todetaan, tässä asiassa ei kuitenkaan ole osoitettu, että Unkari olisi vuoden 2005 sopimuksen teko hetkellä jo suunnitellut kaivosmaksun myöhempää, usean talouden toimijan (sekä niiden, jotka olivat sopimuksen teko hetkellä jo markkinoilla, että uusien toimijoiden) kannalta haitallista korotusta. Kaivosmaksujen korotus, joka perustui kaivoslain vuoden 2008 muutokseen, tapahtui maailmanmarkkinahintojen nousun yhteydessä.
- (28) Kuten edellä johdanto-osan 19 kappaleessa todetaan, vuoden 2005 sopimuksen ja kaivoslain vuoden 2008 muutoksen välillä ei siten ollut ajallista ja/tai toiminnallista yhteyttä eikä niitä siis voida katsoa yhdeksi valtiontukitoimenpiteeksi.

3.2 Arvioinnin päätelmät

- (29) Edellä olevan perusteella komissio katsoo, että Unkarin toteuttama toimien sarja, joka käsittää vuoden 2005 pidennys sopimuksen sekä kaivoslakiin tämän jälkeen tehdyn muutoksen, ei ollut MOL:n osalta valikoiva.
- (30) Koska vuoden 2005 pidennys sopimuksesta ja kaivoslakiin sen jälkeen tehdystä muutoksesta koostuva toimien sarja ei ole luonteeltaan valikoiva, ei ole tarpeen arvioida, täyttyvätkö muut SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut valtiontuen edellytykset.

4. PÄÄTELMÄT

- (31) Arvioituaan tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen kohteena olevan väitetyn valtiontuen uudelleen edellä esitetyn perusteella komissio toteaa, että MOL:n hyväksi toteutettu toimenpide eli vuoden 2005 sopimus ja kaivoslain vuoden 2008 muutos eivät yhdessä ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille,

⁽¹⁶⁾ Tuomio yhdistetyissä asioissa C-399/10 P ja C-401/10 P, Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym., ECLI:EU:C:2013:175, 103 ja 104 kohta.

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Unkarin valtion ja MOL Nyrt:n 22 päivänä joulukuuta 2005 tekemässä pidennyssopimuksessa määritellyn kiinteän kaivosmaksun sekä kaivostoiminnasta vuonna 1993 annettuun lakiin XLVIII myöhemmin tehtyjen muutosten yhdistelmä ei ole MOL:lle myönnettyä, SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Unkarille.

Tehty Brysselissä 26 päivänä lokakuuta 2015.

Komission puolesta
Margrethe VESTAGER
Komission jäsen
